

تأثیر پاسخگویی هیئت‌مدیره، کمیته حسابرسی و شفافیت افشای اطلاعات بر عملکرد مالی

شهاب محمدی^۱، یحیی کامیابی^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی آمل، آمل، ایران

^۲ استادیار گروه حسابداری، دانشکده علوم اقتصادی و اداری دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

چکیده

پژوهش حاضر با هدف مطالعه و بررسی میزان تأثیر پاسخگویی هیئت‌مدیره، کمیته حسابرسی و شفافیت افشای اطلاعات بر عملکرد مالی شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار که در دوره زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۰ فعال بوده و دوره مالی تمامی آن‌ها ۲۹ اسفند می‌باشد. لازم به ذکر است با روش غربالگری ضمن در نظر گرفتن فعالیت و دوره مالی، تمامی شرکت‌های واسطه‌ای مالی از این لیست حذف شدند. اطلاعات گردآوری شده مربوط به فرضیه‌ها با استفاده از نرم‌افزار ایویوز تخمین زده شد، نتایج به‌دست‌آمده بیانگر آن است که پاسخگویی هیئت‌مدیره بر عملکرد مالی تأثیری مثبت و معنادار دارد، همچنین کمیته حسابرسی نیز عملکرد مالی را در جهت مثبت تحت تأثیر قرار می‌دهد. درنهایت اینکه شفافیت افشای اطلاعات تأثیری مثبت بر عملکرد مالی دارد.

واژه‌های کلیدی: پاسخگویی هیئت‌مدیره، کمیته حسابرسی، شفافیت افشا، عملکرد مالی

۱- مقدمه

مسئولیت هیئت‌مدیره در سازمان مهم تلقی می‌شود. در واقع میزان مسئولیت مدیران اطلاعات را تبیین می‌کند. از آنجایی که عملکرد مالی شرکت‌ها یکی از ارکان مهم برای ذینفعان است، بنابراین میزان شفافیت اطلاعات بر اساس کار کمیته حسابرسی تعیین می‌شود و مدیران فرصت پاسخگویی و دفاع از همان اطلاعات ارائه شده را دارند. حاکمیت شرکتی به عنوان داشتن مشروعیت، مسئولیت‌پذیری و شایستگی از نظر خط‌مشی‌ها و خدمات و احترام به قوانین و حقوق بشر تعریف می‌شود. این ایده را می‌توان به راحتی در گزارش‌های کدوری درک کرد، جایی که او نحوه مدیریت و کنترل شرکت‌های پویا را آشکار کرد (یانتی^۱، ۲۰۱۴). حاکمیت شرکتی شفاف و خوب کلید سودآوری، رشد پایدار و ثبات است. با توجه به ماهیت رقابتی دنیای تجارت در همه بخش‌ها، در سطح ملی و بین‌المللی، حاکمیت شرکتی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. آرون (۲۰۰۹) بیان می‌کند که بهترین راه برای بهبود و بهبود مدیریت هر سازمان، داشتن یک کمیته نظارت قوی است (باباجانی و بابایی، ۱۳۸۹). در برخی از شرکت‌های پیشرفته، بسیاری از شرکت‌ها کمیته‌های حسابرسی را برای نظارت بر شیوه‌های گزارشگری مالی و مالی واحدهای اقتصادی ایجاد کرده‌اند. در ایران، سازمان بورس اوراق بهادار تهران (۱۳۹۰) هیئت‌مدیره بورس اوراق بهادار تهران و OSE ایران را ملزم به تشکیل کمیته نظارت و سایر کمیته‌های ویژه ضروری کرد. به طور کلی می‌توان گفت که هدف اصلی حاکمیت شرکتی خوب کمک به بهبود عملکرد سازمان و مسئولیت ایجاد ارزش بلندمدت برای ذینفعان است. همانطور که گفته شد پاسخگویی یکی از اهداف اصلی مدیریت کسب و کار است. سازمان‌ها و مؤسسات باید در قبال همه کسانی که تحت تأثیر تصمیمات و اقدامات سازمان قرار می‌گیرند پاسخگو باشند. لازم به ذکر است که بدون شفافیت و رعایت این امر امکان پذیر نخواهد بود (مزیدیه شرف آبادی، ۱۳۹۹). از سوی دیگر، برای اطمینان از الزام به انتشار و ارائه مناسب اطلاعات تجاری مالی در نزد عموم و علاقمندان، نظارت و مراقبت کافی صورت گیرد. استفاده از نظارت و مراقبت در این زمینه مستلزم وجود روش‌های مناسب از جمله روش «شیوه‌های مدیریت کسب و کار» است. این فرآیندها تعیین می‌کنند که شرکت‌ها چگونه و توسط چه کسی مدیریت می‌شوند و راه مناسب برای پاسخگویی و انتشار اطلاعات شرکت به ذینفعان؛ بنابراین، حاکمیت شرکتی فرآیندی است که باعث می‌شود ساختار شرکتی که توسط افراد مسئول تعریف می‌شود، از کیفیت بالایی برخوردار باشد. روش‌های افشای اطلاعات یک شرکت را می‌توان مکانیزمی برای حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران خارجی در نظر گرفت و باعث عدم تقارن اطلاعاتی کمتر و کاهش هزینه‌های نمایندگی می‌شود. دستیابی به این هدف مستلزم افشای مناسب اطلاعات مالی و سایر اطلاعات مرتبط است. کمیته حسابرسی نقش کلیدی در انتقال این اطلاعات به بازار سرمایه دارد (لیو و لین^۲، ۲۰۲۴).

هدف اصلی این نظریه‌های مرجع، ارتباط بین ویژگی‌های مختلف هیئت‌مدیره و عملکرد شرکت است. تئوری پاسخگویی، وجود کمیته حسابرسی و شفافیت افشای اطلاعات که در این مطالعه مورد بررسی قرار گرفته‌اند، با هم تغییرات نهایی را در عمل شکل می‌دهند.

۲- ادبیات تحقیق

اکثر شرکت‌ها هرطور که ممکن است در حال تلاش برای بهبود عملکرد خود هستند. کارت برنده می‌تواند از آن کسانی باشد که برای نوآوری، به سدت آوردن و حفظ عملکرد خود تلاش می‌نماید؛ بنابراین رقابت در یک محیط در حال تغییر، برای درک و نظارت بر عملکرد بسیار ضروری است؛ بنابراین ارزیابی عملکرد سازمان‌ها همیشه برای گروه‌ها و محققان مدیریتی جالب توجه بوده است. علاوه بر این، اندازه‌گیری عملکرد کسب و کار در محیط اقتصادی امروز مسئله مهمی برای مدیران پژوهشگران و مدرسان است (تائوآب و وایسور، ۲۰۱۹). محققان تلاش‌های خود را برای تعیین اندازه‌گیری‌هایی برای مفهوم عملکرد توسعه داده‌اند. در این راستا تحقیقات ناقص و مباحث انجام نشده در زمینه عملکرد شرکت به چشم می‌خورد.

¹ Yanti

² W Liu, G Lin

شرکت‌های موفق یک عنصر کلیدی برای کشورهای در حال توسعه را نشان می‌دهند. بسیاری از اقتصاددانان آن‌ها را در تعریف پیشرفت اقتصادی، اجتماعی و سیاسی شبیه به یک موتور می‌دانند. برای زنده ماندن در یک محیط کسب و کار رقابتی، هر شرکت باید در شرایط با عملکرد بالا فعالیت کند (سینقنیا و آرورا^۳، ۲۰۲۴). امروزه عملکرد شرکت به مفهوم مرتبط در تحقیقات مدیریت استراتژیک تبدیل شده و بعنوان یک متغیر وابسته بطور مرتب استفاده می‌شود. اگرچه این مفهوم بسیار رایج در تحقیقات علمی است، اما در مورد تعریف و اندازه‌گیری آن می‌توان به سختی توافق نظر یافت. با این حال، به علت فقدان تعریف عملیاتی از عملکرد شرکت که براساس آن اکثریت محققان به توافق نظر رسیده باشند، بطور طبیعی تفسیرهای گوناگونی توسط افراد مختلف مطرح شده است که براساس ادراک شخصی آن‌ها است. تعاریف این مفهوم ممکن است انتزاعی یا عمومی باشد و یا کمتر یا به وضوح تعریف شده باشد (عثمانی و ماکاتیتا^۴، ۲۰۲۴).

از طرفی پاسخگویی مفهوم پیچیده‌ای دارد، دستیابی به نظام پاسخگویی مناسب از اهداف کلی اکثر اصلاحات بخش دولتی است. هر صاحب نظری به فراخور برداشت، تجربه و تحلیل خود، جنبه‌های مشخص از آن را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. اصطلاح پاسخگویی اشاره بر مسئولیت‌ها، نتایج و پیامدهای خاص آن دارد. برخی، پاسخگویی را اساس اندازه‌گیری عملکرد، ارزیابی و گزارش دهی می‌دانند و اعتقاد دارند که پاسخگویی باید به عنوان ملاکی جهت اندازه‌گیری عملکرد، گزارش دهی و ارزیابی در سازمانهای دولتی و غیرانتفاعی مورد استفاده قرار گیرد (مزیدیه شرف آبادی، ۱۳۹۹). پاسخگویی را عکس العمل به موقع نشان دادن نسبت به تغییرات در منافع و ارجحیت‌ها طی زمان، ضرورت تغییر در اهداف و به طور کلی بحث هدف متحرک را پیش می‌آورد. پاسخگویی یکی از راه‌های ایجاد اعتماد عمومی است (المز و گروسولود^۵، ۲۰۲۴).

در ادبیات نظری، کمیسیون حسابرسی به عنوان وسیله‌ای برای کاهش هزینه‌های آژانس و بهبود کنترل‌های داخلی و همچنین ابزار نظارتی کارآمد و مؤثر برای بهبود روابط آژانس در نظر گرفته می‌شود. کمیته حسابرسی یک کمیته فرعی از هیئت‌مدیره یا ساختارهای مشابه در سیستم حاکمیت شرکتی است که هیئت‌مدیره برخی از مسئولیت‌های خود را به آن تفویض می‌کند. درواقع کمیسیون تحقیق به هیئت کمک می‌کند تا وظایف خود را بهتر انجام دهد؛ به عبارت دیگر، کمیته حسابرسی هم عامل کنترل و هم نقطه تماس هیئت‌مدیره، حسابرسان داخلی و حسابرسان خارجی در امور مربوط به گزارشگری مالی، سیستم‌های کنترل داخلی است. کمیته حسابرسی شایسته، وفادار و مستقل به عنوان یکی از قابل اعتمادترین سازوکارها برای حفظ منافع عمومی شناخته می‌شود و هدف سازمان آن اطمینان از پایایی اطلاعات حسابداری توسط مدیریت است (گورمن و وارد^۶، ۲۰۲۳).

اصل افشا یکی از اصول حسابداری است که بر تمام جوانب گزارشگری مالی تأثیر دارد. به موجب این اصل باید تمام واقعیت‌های با اهمیت مربوط به رویدادها و فعالیت‌های واحد تجاری به شکل مناسب و کامل گزارش شوند. براساس اصل افشا، صورت‌های مالی اساسی باید حاوی تمامی اطلاعات با اهمیت، مربوط و به موقع باشند و این نوع اطلاعات به گونه‌ای قابل فهم و کامل تهیه شوند و به نحو مناسب در اختیار گروه‌های استفاده‌کننده قرار گیرند تا امکان اتخاذ تصمیمات آگاهانه برای استفاده‌کنندگان را فراهم سازند. از طرف دیگر، اطلاعاتی که ارایه می‌شود نباید از لحاظ کمیت و کیفیت به گونه‌ای باشد که موجب سردرگمی استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی شوند. امروزه افشای اطلاعات تنها محدود به اطلاعات مالی در چارچوب گزارش‌های مالی نیست، بلکه شرکت‌ها معمولاً دسته‌ای از اطلاعات غیرمالی را با هدف اثرگذاری بر تصمیمات استفاده‌کنندگان، افشا می‌کنند. اطلاعات منتشر شده در گزارش سالانه را می‌توان به اطلاعات گذشته و اطلاعات آتی تقسیم بندی نمود (شمس و صمدی، ۱۴۰۰). افشای اطلاعات گذشته (تاریخی) اشاره به نتایج مالی گذشته دارد و افشای آتی طبقه‌ای از اطلاعات است که شامل برنامه‌های فعلی و پیش‌بینی آینده است که سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان را قادر به ارزیابی عملکرد مالی آینده شرکت می‌کند. چنین افشایی شامل پیش‌بینی مالی از قبیل پیش‌بینی درآمد، بازده موردانتظار،

³ S Singhania, A Arora

⁴ P Usmany, JA Makatita

⁵ N Elms, J Grosvold

⁶ L Gorman, AM Ward

گردش وجوه نقد پیش بینی شده و یا هر شاخص مالی دیگری، می باشد. نقش افشای اطلاعات آتی در بازارهای سرمایه بسیار مهم است، زیرا محیط اقتصادی بسیار پویا است و در نتیجه نمی توان صرفاً به اطلاعات تاریخی، متکی بود. همراه با توسعه اقتصادی، صرفاً افشای اطلاعات تاریخی شرکت‌ها نمی تواند نیازهای متنوع اطلاعاتی سرمایه گذاران را برآورده سازد. اطلاعات افشا شده توسط شرکت‌ها از طریق صورت های مالی توسط بسیاری از کاربران استفاده می شود. از سوی دیگر، این کاربران از مدیران می خواهند که به منابع پاسخ مناسب دهند. شفافیت ابزاری برای انجام مسئولیت های مدیریتی است. هرچه اطلاعات بیشتر، دقیق و شفاف توسط مدیران افشا شود، احتمال تصمیم گیری صحیح و نحوه یادگیری و استفاده از منابع بیشتر در مسئولیت های خود در بخش خصوصی و دولتی بیشتر می شود و احتمال فساد کمتر می شود (چن و کیم^۷، ۲۰۲۳). در این میان، کمیته حسابرسی می تواند به عنوان ضامن برای کنترل افشای اطلاعات، عملکرد مدیریت و پاسخگویی آن‌ها عمل کند. جذب سرمایه گذار از این طریق می تواند باعث افزایش و بهبود عملکرد شود. با توجه به مطالب گفته شده این پژوهش قصد دارد تا به این پرسش پاسخ دهد که پاسخگویی هیئت مدیره، کمیته حسابرسی و شفافیت افشای اطلاعات چه تأثیری بر عملکرد مالی، دارند؟

۳- مدل و فرضیه های تحقیق

این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت، یک پژوهش توصیفی با تأکید بر روابط همبستگی است، زیرا از یک طرف وضع موجود را بررسی می کند و از طرف دیگر، رابطه بین متغیرهای مختلف را با استفاده از تحلیل رگرسیون، تعیین می نماید. علاوه بر این، در حوزه مطالعات پس رویدادی (استفاده از اطلاعات گذشته) قرار می گیرد و مبتنی بر اطلاعات واقعی صورت های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و سایر اطلاعات واقعی است که با روش استقرایی به کل جامعه آماری قابل تعمیم خواهد بود. جامعه آماری پژوهش شامل بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از سال ۱۳۹۱-۱۴۰۰ می باشد. در تحقیق حاضر برای تعیین نمونه آماری ابتدا بانک ها از روش حذف سیستماتیک همگن می شوند و پس از همگن کردن جامعه آماری به روش حذف سیستماتیک از جامعه همگن شده بعنوان نمونه تحقیق استفاده می شود. معیارهای مورد استفاده در روش حذف سیستماتیک در راستای همگن کردن جامعه آماری به شرح زیر می باشند. بدین منظور آن دسته از بانک های جامعه آماری که شرایط زیر را دارا باشند، به عنوان نمونه آماری انتخاب و مابقی حذف می شوند.

جدول ۱. انتخاب نمونه آماری با اعمال محدودیت ها و شرایط جامعه

۱۸۹ شرکت	تعداد بانک های پذیرفته شده در بورس تا پایان سال ۱۴۰۰
۲۰ شرکت	تعداد بانک های که در سالهای ۱۳۹۱ الی ۱۴۰۰ در بورس حضور نداشته اند.
۱۸ شرکت	تعداد بانکهایی که اطلاعات مورد نیاز پژوهش حاضر را ارائه ننموده اند.
۱۵۱ شرکت	تعداد بانکهایی که داده های آن‌ها جمع آوری شده است (نمونه نهایی)

۴- روش تحقیق

۴-۱ مدل رگرسیونی و روش اندازه گیری متغیرهای تحقیق

در این تحقیق می خواهیم فرضیه های زیر را مورد آزمون قرار دهیم:

⁷ JZ Chen, Y Kim

پاسخگویی هیئت‌مدیره بر عملکرد مالی تأثیر مثبت دارد.
 کمیته حسابرسی بر عملکرد مالی تأثیر مثبت دارد.
 شفافیت و افشای اطلاعات بر عملکرد مالی تأثیر مثبت دارد.

برای آزمون فرضیات بیان شده از مدل‌های رگرسیونی زیر استفاده می‌شود:

$$ROE_{it} = \beta_0 + \beta_1 BA_{it} + \beta_2 AC_{it} + \beta_3 TD_{it} + \beta_4 LEV_{it} + \beta_5 Big4_{it} + \beta_6 Size_{it} + \beta_7 Growth_{it} + \sum ID_{it} + \sum YEAR_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

$$TQ_{it} = \beta_0 + \beta_1 BA_{it} + \beta_2 AC_{it} + \beta_3 TD_{it} + \beta_4 LEV_{it} + \beta_5 Big4_{it} + \beta_6 Size_{it} + \beta_7 Growth_{it} + \sum ID_{it} + \sum YEAR_{it} + \varepsilon_{it} \quad (2)$$

۲-۴ تحقیق هم خطی بین متغیرها

با در نظر گرفتن معیارهای اشاره شده در فصل سوم، راجع به انتخاب نمونه و تأثیر آن روی اندازه نمونه در کل از ۱۵۱ شرکت در طی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۰ در این تحقیق استفاده شد. در این بخش، شاخص‌هایی همانند میانگین، انحراف معیار و ماکزیمم و مینیمم متغیرها ارائه می‌گردد. خلاصه وضعیت آمار توصیفی مربوط به متغیرهای مدل در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۲. آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیر	نماد	مشاهدات	میانگین	انحراف معیار	مینیمم	ماکسیمم
بازده حقوق صاحبان سهام	ROE	۱۵۹۰	۰,۲۲۲	۰,۳۲۰	-۲,۵۸	۴,۹۸۰
ضریب Q توبین	TQ	۱۵۹۰	۱۶۴۳,۹۳	۳۶۳,۴۲	۰,۶۵۸	۱۶۸۳۵۲,۳
پاسخگویی هیئت‌مدیره	BA	۱۵۹۰	۰,۹۷۲	۲,۰۷	-۰,۸۱۹	۲۶,۶۱۲
کمیته حسابرسی	AC	۱۵۹۰	۰,۴۵۲	۰,۲۴۲	۰,۰۰۰	۱,۰۰۰
شفافیت و افشای اطلاعات	TD	۱۵۹۰	۰,۹۶۷	۰,۱۷۶	۰,۰۰۰	۱,۰۰۰
اهرم مالی	LEV	۱۵۹۰	۰,۶۲۵	۱,۰۵۵	۰,۰۱۲	۱۹,۸۸۶
اندازه حسابرس	Big4	۱۵۹۰	۳,۱۴	۰,۵۳۷	۱,۰۰۰	۵,۰۰۰
اندازه شرکت	SIZE	۱۵۹۰	۶,۴۰	۰,۷۴۹	۴,۵۷۴	۹,۲۶
رشد	GROWTH	۱۵۹۰	۰,۴۲۶	۱,۶۱۴	-۰,۹۳	۵۶,۰۵۹
رشد متغیرهای ساختگی صنعت	ID	۱۵۹۰	۰,۱۵۹	۰,۸۹۴	-۱۴,۳۷۶	۱۵,۵۰
تعداد سال‌های حضور مدیرعامل	YEAR	۱۵۹۰	۲,۸۴۶	۲,۱۰۳	۱,۰۰۰	۱۱,۰۰۰

با توجه به شاخص‌های ارائه شده در جدول فوق، مشاهده می‌شود که بیشترین میانگین به‌دست‌آمده برای متغیر ضریب Q توبین طی دوره تحقیق برابر با ۱۶۴۳,۹۳ بوده است. قبل از آزمون فرضیه‌ها، آزمون ایستایی برای متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش انجام شد. نتایج آزمون ایستایی بر روی متغیرهای تحت مطالعه در جدول زیر آورده شده است:

جدول ۳. نتایج آزمون مانایی

متغیر	نماد	آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه
بازده حقوق صاحبان سهام	ROE	-۱۱,۵۲۱	۰,۰۰۰	مانا است
ضریب Q توبین	TQ	-۲۳,۴۴۴	۰,۰۰۰	مانا است
پاسخگویی هیئت‌مدیره	BA	-۳۱,۱۱۱	۰,۰۰۰	مانا است

کمیته حسابرسی	AC	۲۴,۱۱۱	۱,۰۰۰	مانا نیست
شفافیت و افشای اطلاعات	TD	۳۱,۱۰۱	۱,۰۰۰	مانا نیست
اهرم مالی	LEV	-۱۱,۵۶۵	۰,۰۰۰	مانا است
اندازه حسابرس	Big4	-۹,۵۰۵	۰,۰۰۰	مانا است
اندازه شرکت	SIZE	-۸,۰۶۵	۰,۰۰۰	مانا است
رشد	GROWTH	-۱۴,۵۶۵	۰,۰۰۰	مانا است
رشد متغیرهای ساختگی صنعت	ID	-۹,۷۶۶	۰,۰۰۰	مانا است
تعداد سال‌های حضور مدیرعامل	YEAR	۴۳,۵۶۵	۱,۰۰۰	مانا نیست

با توجه به اینکه سطح معناداری برای متغیرهای کمیته حسابرسی، شفافیت و افشای اطلاعات و تعداد سال‌های حضور مدیرعامل بزرگتر از ۰,۵ است، می‌توان نتیجه گرفت که این سه متغیر ایستا نیستند و فرض صفر مبنی بر وجود ریشه واحد یا نایستایی این متغیرها رد نمی‌شود. نتایج حاصل از یک مرتبه تفاضلگیری در جدول زیر ارائه شده است، همانطور که مشاهده می‌شود این متغیرها بعد از یک مرحله تفاضلگیری ایستا شده است.

جدول ۴. نتایج آزمون مانایی پس از یک مرحله تفاضلگیری

متغیر	نماد	آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه
کمیته حسابرسی	AC	-۱۶,۳۳۳	۰,۰۰۰	مانا است
شفافیت و افشای اطلاعات	TD	-۲۱,۳۰۱	۰,۰۰۰	مانا است
تعداد سال‌های حضور مدیرعامل	YEAR	-۱۲,۶۶۱	۰,۰۰۰	مانا است

۳-۴ آزمون چاو و هاسمن

نتایج آزمون چاو مدل تحقیق در جدول زیر آمده است:

جدول ۵. نتایج آزمون چاو مدل پژوهش

متغیر وابسته	آماره F	Prob	نتیجه آزمون
مدل اول ROE	۶۹,۷۱	۰,۰۰۰۰	داده‌های تابلویی
مدل دوم TQ	۴۵,۷۱	۰,۰۰۰۰	داده‌های تابلویی

همانطور که مشاهده می‌شود، مقدار Prob کمتر از ۰,۰۵ است و لذا فرض برابری عرض از مبدأها رد می‌شود؛ بنابراین در این مرحله روش داده‌های تابلویی (Panel Model) برای مدل تحقیق پذیرفته می‌شود؛ بنابراین می‌بایست مدل اثرات ثابت در مقابل مدل اثرات تصادفی آزمون گردد. برای این کار در ادامه آزمون هاسمن استفاده می‌شود. از آزمون هاسمن خواهیم داشت:

جدول ۶. نتایج آزمون هاسمن مدل پژوهش

متغیر وابسته	آماره کای اسکویر	سطح معناداری	نتیجه آزمون
مدل اول ROE	۱۵,۴۱۲	۰,۰۳۰	اثرات ثابت
مدل دوم TQ	۳,۳۳۳	۰,۰۱	اثرات ثابت

با توجه به اینکه مقدار سطح معناداری آزمون کوچکتر از ۰,۰۵ می‌باشد، لذا فرضیه صفر مبنی بر کارا تر بودن روش اثرات تصادفی رد می‌شود؛ بنابراین مدل تحقیق به روش اثرات ثابت برآورد می‌گردد.

۴-۴ برآورد مدل تحقیق

در این بخش، مدل‌های پژوهش تحقیق به منظور بررسی فرضیات برازش شده است. نتایج برآورد ضرایب تأثیر به روش اثرات تصادفی برای در جدول زیر قرار زیر می‌باشد:

جدول ۷. نتایج تخمین مدل (۱) با در نظر گرفتن اثرات ثابت

$ROE_{it} = \beta_0 + \beta_1 BA_{it} + \beta_2 AC_{it} + \beta_3 TD_{it} + \beta_4 LEV_{it} + \beta_5 Big4_{it} + \beta_6 Size_{it} + \beta_7 Growth_{it} + \sum ID_{it} + \sum YEAR_{it} + \varepsilon_{it}$					
متغیر مستقل	نماد	ضریب	آماره تی استودنت	سطح معناداری	
عرض از مبدا		-۱,۶۲۹	۰,۳۶۶	۰,۰۵۶	
پاسخگوی هیئت‌مدیره	BA	1.328	4.955	0.002	
کمیت حسابرسی	AC	0.201	4.332	0.001	
شفافیت و افشای اطلاعات	TD	0.823	3.015	0.003	
اهرم مالی	LEV	0.096	1.165	0.07	
اندازه حسابرس	Big4	0.391	1.006	0.087	
اندازه شرکت	SIZE	۰,۲۹۰	۰,۹۹۲	۰,۴۹۰	
رشد	GROWTH	۰,۱۰۵	۰,۰۲۱	۰,۷۳۶	
رشد متغیرهای ساختگی صنعت	ID	۰,۲۵۲	۰,۲۳۰	۰,۰۹۱	
تعداد سال‌های حضور مدیرعامل	YEAR	۰,۲۳۱	۰,۳۶۶	۰,۱۰۱	
ضریب تعیین تعدیل شده					۰,۵۴۳
R ²					
آماره F					۶,۶۲۶
سطح معناداری آزمون F					۰,۰۰۹۲۶۱

جدول ۸ نتایج تخمین مدل (۲) با در نظر گرفتن اثرات ثابت

$$TQ_{it} = \beta_0 + \beta_1 BA_{it} + \beta_2 AC_{it} + \beta_3 TD_{it} + \beta_4 LEV_{it} + \beta_5 Big4_{it} + \beta_6 Size_{it} + \beta_7 Growth_{it} + \sum ID_{it} + \sum YEAR_{it} + \varepsilon_{it}$$

متغیر مستقل	نماد	ضریب	آماره تی استودنت	سطح معناداری
عرض از مبدا		۳,۶۲۹	۱,۳۶۶	۰,۵۶۲
پاسخگویی هیئت‌مدیره	BA	3.221	6.312	0.041
کمیت‌ه حسابرسی	AC	0.201	9.121	0.001
شفافیت و افشای اطلاعات	TD	0.823	6.601	0.004
اهرم مالی	LEV	0.096	۰,۳۵۴	0.451
اندازه حسابرس	Big4	0.391	1.003	0.094
اندازه شرکت	SIZE	۰,۲۹۰	۰,۴۵۶	۰,۳۱۱
رشد	GROWTH	۰,۱۰۵	۰,۱۲۵	۰,۳۶۴
رشد متغیرهای ساختگی صنعت	ID	-۰,۲۵۲	۰,۱۲۱	۰,۳۶۶
تعداد سال‌های حضور مدیرعامل	YEAR	-۰,۳۲۵	۰,۲۳۱	۰,۰۹۷
ضریب تعیین تعدیل شده R ²				۰,۳۶۵
آماره F				۹,۳۱۲
سطح معناداری آزمون F				۰,۰۰۳۴۵

نتایج نشان می‌دهد پاسخگویی هیئت‌مدیره بر بازده حقوق صاحبان سهام تأثیر معنادار دارد (سطح معناداری کمتر از ۰,۰۵ است) و ضریب آن ۱,۳۲۸ می‌باشد. همچنین مقدار آماره t نیز ۴,۹۵۵ می‌باشد. همچنین نتایج مدل دوم نشان می‌دهد پاسخگویی هیئت‌مدیره بر ضریب Q توبین تأثیر معنادار دارد (سطح معناداری کمتر از ۰,۰۵ است) و ضریب آن ۳,۲۲۱ می‌باشد. همچنین مقدار آماره t نیز ۶,۲۱۲ می‌باشد؛ بنابراین پاسخگویی هیئت‌مدیره بر عملکرد مالی تأثیر مثبت دارد و لذا فرضیه اول تایید می‌شود. همچنین معلوم شد کمیت‌ه حسابرسی بر بازده حقوق صاحبان سهام تأثیر معنادار دارد (سطح معناداری کمتر از ۰,۰۵ است) و ضریب آن ۰,۲۰۱ می‌باشد. همچنین مقدار آماره t نیز ۴,۳۳۲ می‌باشد. همچنین نتایج مدل دوم نشان می‌دهد کمیت‌ه حسابرسی بر ضریب Q توبین تأثیر معنادار دارد (سطح معناداری کمتر از ۰,۰۵ است) و ضریب آن ۰,۲۰۱ می‌باشد. همچنین مقدار آماره t نیز ۹,۱۲۱ می‌باشد؛ بنابراین کمیت‌ه حسابرسی بر عملکرد مالی تأثیر مثبت دارد و لذا فرضیه دوم تایید می‌شود. درنهایت مشخص شد شفافیت و افشای اطلاعات بر بازده حقوق صاحبان سهام تأثیر معنادار دارد (سطح معناداری کمتر از ۰,۰۵ است) و ضریب آن ۰,۸۲۳ می‌باشد. همچنین مقدار آماره t نیز ۳,۰۱۵ می‌باشد. همچنین نتایج مدل دوم نشان می‌دهد شفافیت و افشای اطلاعات بر ضریب Q توبین تأثیر مثبت و معنادار دارد (سطح معناداری کمتر از ۰,۰۵ است).

است) و ضریب آن ۰,۸۳۲ می‌باشد. همچنین مقدار آماره t نیز ۶,۶۰۱ می‌باشد؛ بنابراین شفافیت و افشای اطلاعات بر عملکرد مالی تأثیر مثبت دارد و لذا فرضیه سوم تایید شد.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

تحقیق انجام شده با سه فرضیه با موضوع تأثیر پاسخگویی هیئت‌مدیره، کمیته حسابرسی و شفافیت افشای اطلاعات بر عملکرد مالی، شرکت‌های پذیرفته شده و فعال در بورس اوراق بهادار تهران را بررسی نموده است. هدف تمامی تحقیقات کسب و ارائه ی نتایجی در خور اهمیت برای ذینفعان می‌باشد. نتایج نشان داد پاسخگویی هیئت‌مدیره بر بازده حقوق صاحبان سهام تأثیر معنادار دارد. در تبیین این مطلب می‌توان گفت هیئت‌مدیره و میزان عملکرد ایشان که به پاسخگویی باز می‌گردد و همچنین نظارت بر گزارشگری مالی، آثار اقتصادی رویدادها و عملیات مالی را در پی دارد و منجر به وضعیت و عملکرد واحد تجاری برای کمک به اشخاص برون سازمانی برای اتخاذ تصمیم های مالی در ارتباط با واحد تجاری می‌باشد؛ بنابراین اعضای هیئت‌مدیره با کنترل بر رفتار خود و مدیران ارشد می‌کوشند اقدامات خویش را با منافع سهامداران اعتباردهندگان و سایر ذی نفعان هماهنگ کنند. به گونه ای که رفتار سودجویانه مدیران را محدود و کیفیت و قابلیت اتکای گزارشگری مالی را بهبود می‌بخشند که منجر به عملکرد بهینه می‌گردد. همچنین مشخص شد کمیته حسابرسی بر ضریب Q توپین تأثیر معنادار دارد. کمیته حسابرسی بعنوان کمیته فرعی هیئت‌مدیره شناخته می‌شود که از طرفی مسئول ایجاد استراتژی های مناسب برای بهبود سلامت مالی شرکت است و از سوی دیگر وظیفه دارد تا درباره فعالیت های خود به هیئت‌مدیره پاسخگو باشد؛ بنابراین اگر کمیته حسابرسی تصویر مطلوبی از صورتهای مالی در برابر اعضای هیئت‌مدیره و مدیرعامل ارائه دهد، جایگاه بهتری برای اتخاذ استراتژی های موثر در جهت افزایش عملکرد شرکت خواهد داشت. از طرفی مشخص شد شفافیت و افشای اطلاعات بر بازده حقوق صاحبان سهام تأثیر معنادار دارد. کیفیت افشای بالاتر از طریق کاهش عدم تقارن، میزان شگفتی در رابطه با عملکرد شرکت را کاسته و موجب کاهش نوسان قیمت سهام و انجام مبادلات بیشتر روی سهام می‌شود که بهبود عملکرد شرکت را در بر خواهد داشت. اطلاعات با کیفیت افشا شده بخشی از سازوکارهای کنترلی به سرمایه گذاران است که ضمن کمک به منضبط کردن مدیران شرکت‌های سرمایه پذیر، آن‌ها را ترغیب می‌کند تا در راستای منافع سهامداران و بهبود عملکرد شرکت گام بردارند. افشای عمومی و با کیفیت اطلاعات، همچنین شرایط نظارت عالی بر عملکرد را فراهم می‌آورد در نتیجه بهبود عملکرد را در پی دارد. پاسخگویی مدیران یکی از فعالیتهای حیاتی می‌باشد؛ زیرا پاسخگویی موثر اعتماد سرمایه گذاران و ذینفعان را به اتکا پذیری صورتهای مالی به دست می‌آورد و از آنجایی که یکی از جنبه های با اهمیت در این بخش شفافیت اطلاعات می‌باشد و این میزان از شفافیت و قابلیت اتکا را کمیته حسابرسی با ویژگی های مثبت خویش می‌تواند ایجاد نماید. هر قدر سطح گزارشگری های مالی به لحاظ کیفیت بالاتر باشد قابلیت اتکا بر این اطلاعات بیشتر و عملکرد افزایش می‌یابد. پاسخگویی و شفافیت یکی از ابزارهای اصلی مبارزه با مسائل و فساد می‌باشد که از فروپاشی شرکتها می‌تواند جلوگیری نماید. نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش های ذوالفقاری و همکاران (۱۳۹۹)، حسین زاده و همکاران (۱۳۹۹)، خوش طینت و همکاران (۱۳۹۸)، یانتی^۸ (۲۰۲۴) و ابدالجال و اسماعیل^۹ (۲۰۱۷)، همخوانی دارد. با توجه نتایج بدست آمده پیشنهاد می‌شود در جهت حمایت از سرمایه گذاران، نظارت بیشتری بر تشکیل و اثربخشی این کمیته داشته باشند. از سوی دیگر سهامداران نیز به نقش و جایگاه کمیته حسابرسی در شرکت‌های توجه ویژه نموده و در ارزیابی خود نیز به میزان پاسخگویی هیئت‌مدیره در کنار عملکرد کمیته حسابرسی توجه نمایند. همچنین ترکیب مناسبی از اعضا هیئت‌مدیره و توجه به تنوع سنی، رشته تحصیلی و زمینه تخصصی حرفه ای، می‌تواند عملکرد شرکت را بهبود بخشد. با توجه به اینکه مالکیت خانوادگی گسترش یافته است پیشنهاد می‌شود نوع مالکیت و تأثیر آن بر میزان پاسخگویی و شفافیت اطلاعات مورد بررسی

⁸ Yanti

⁹ Abdallah, A.A.N., Ismail

قرار گیرند. با توجه به اهمیت حسابرسی داخلی و استقلال حسابرس و تأثیری که می‌توانند بر عملکرد داشته باشند، پیشنهاد می‌شود در تحقیقات آتی مورد بررسی قرار گیرند.

منابع

۱. حسین زاده، عبدالله؛ ساری، محمدعلی و مریم نارویی (۱۳۹۹). تأثیر مسئولیت پذیری اجتماعی و شفافیت اطلاعات بر بهبود عملکرد مالی بانکهای بورس، سومین کنفرانس بین المللی مدیریت امور مالی، تجارت، بانک، اقتصاد و حسابداری، مرداد ماه، تهران- ایران
۲. خوش طینت نیک بین، محسن؛ قره داغی، مریم و سمیه رسولی (۱۳۹۸). بررسی تأثیر مدیریت سود و سطح افشا اطلاعات بر عملکرد مالی واقعی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه پژوهش های تجربی حسابداری، دوره ۸، شماره ۴، صص ۴۸-۲۱.
۳. ذوالفقاری، میثم؛ نقشبندی، نادر؛ سادات غفاری، منصوره (۱۳۹۹)، اثربخشی کمیته حسابرسی بر خوانایی یادداشت های گزارش های مالی، پژوهش های معاصر در علوم مدیریت و حسابداری، ۲ (۶)، ۲۸۶-۳۱۴
۴. شمس، امیر؛ صمدی، محمد حسین (۱۴۰۰)، افشای داوطلبانه؛ ابزار شفافیت اطلاعاتی بازار سرمایه، انتشارات ضریح آفتاب
۵. مزیدیه شرف آبادی، مهناز (۱۳۹۹)، وظایف و اختیارات هیئت مدیره و مدیرعامل در شرکتهای تجاری، انتشارات برتراندیشان
6. Abdallah, A.A.N., Ismail, A.K., 2017. Corporate governance practices, ownership structure, and corporate performance in the GCC countries. *J. Int. Financ. Mark. Inst. Money* 46, 98–115. <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2016.08.004>.
7. D Yanti (2024), Board of Commissioners Effectiveness, Transparency, Shari'ah Supervisory Board, and Financial Performance of Indonesian Shari'ah Banks, *Jurnal Akuntansi*, 2024 - ejournal.unib.ac.id
8. JZ Chen, Y Kim(2023), Information Transparency and Investment in Follow- on Innovation, *Contemporary Accounting ...*, 2023 - Wiley Online Library
9. L Gorman, AM Ward (2023), When accountability and identity collide: how director identity shapes board tenure, *Encyclopedia of Sustainable Management*, 2023 - Springer
10. N Elms, J Grosvold (2024), When accountability and identity collide: how director identity shapes board tenure, *Accounting Forum*, 2024 - Taylor & Francis
11. P Usmany, JA Makatita(2024), The Influence of Directors on Financial Performance with Independent Commissioners as a Moderating Variable, *Social Laa Roiba ...*, 2024 - journal.laaroiba.ac.id
12. S Singhanian, A Arora(2024), A win-win situation: uncovering the relationship between CSR reporting and financial performance in Indian companies, *International Journal of Law and ...*, 2024 - emerald.com
13. W Liu, G Lin(2024), Enhanced management information disclosure responsibilities and corporate risk-taking: Evidence from the accountability system for errors in China, *International Review of Economics & Finance*, 2024 - Elsevier